

КОСІЮТА М. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри організації судових та правоохоронних органів,
доктор юридичних наук, професор

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО СКЛАДУ ПРОКУРАТУРИ

В умовах оновлення державних інститутів України особливо велике значення має забезпечення прокурорської системи України висококваліфікованими кадрами прокурорів. Вирішення пов'язаних з цим проблем значною мірою обумовлено прискоренням ротації прокурорів різних рівнів шляхом звільнення з органів прокуратури осіб безпринципних, безініціативних, слабо підготовлених у професійному відношенні, а також морально нестійких і схильних до корупційних проявів. Тим очевиднішою є потреба в удосконаленні підстав і порядку призначення на прокурорські посади. Вирішенню цих питань присвячена ціла низка законопроектів про прокуратуру, як підготовлених в Адміністрації колишнього Президента України, так і народними депутатами України в ініціативному порядку. Авторами останнього законопроекту є лідери депутатських фракцій В. В. Кличко, О. Я. Тягнибок, А. П. Яценюк та ряд інших депутатів.

Стратегічним завданням удосконалення добору кадрів до прокуратури є забезпечення прийняття на посади прокурорів не просто осіб з відповідним освітнім рівнем, а лише тих кандидатів, які, як зазначено у ч. 1 ст. 46 Закону України «Про прокуратуру» мають «необхідні ділові і моральні якості». Думається, що цю вимогу можна було б зберегти і в новому Законі, проте вона потребує певного тлумачення. Наявність ділових якостей означає, що майбутній прокурор буде в змозі належним чином планувати і організувати свою роботу, бути ініціативним і водночас дисциплінованим. Наявність моральних якостей які мають перевірятися у процесі добору кандидатів, означає високий рівень їх доброчесності (ст. 30 зазначеного законопроекту), яка встановлюється у процесі проведення спеціальної попередньої перевірки. У процесі розгляду заяв претендентів недостатньо, на нашу думку, керуватись позитивними критеріями, які стосуються звичайної освідченої людини-юриста. Зокрема, при спілкуванні з кандидатом необхідно впевнитись, що він правильно розуміє характер соціально-політичних процесів в державі, є патріотом України, здатним обстоювати державні інтереси держави в найскрутніших обставинах, неухильно захищаючи при цьому права і свободи людини і громадянина. Ці положення, як ми вважаємо, доцільно закріпити у новому Законі.

У ч. 1 ст. 23 законопроекту передбачено призначення на посаду прокурора особу, яка має освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра. Враховуючи особливо відповідальний характер прокурорської діяльності, на посади прокурорів слід приймати лише випускників-магістрів. Саме за цією ознакою протягом останніх років здійснювався добір випускників Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого та Інституту прокуратури і слідства Національного університету «Одеська юридична академія».

Відповідно до ч. 9 ст. 46 чинного Закону не може бути прийнята на посаду прокурора особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення. Відповідне положення у зазначеному законопроекті викладено стисліше: «які мають незняту чи не погашену судимість».

На наш погляд, наявність адміністративного стягнення за корупцію також має служити перешкодою для прийому до прокуратури, причому впродовж не одного, а принаймні трьох років.

У процесі обговорення різних проектів нового Закону України «Про прокуратуру» жваво обговорювалася проблема, яка стосується додаткової професійної підготовки кандидатів. При цьому висувалися такі варіанти: а) наявність двохрічного стажу роботи, яка вимагає вищої юридичної освіти; б) поглиблена підготовка потенційних прокурорів у провідних юридичних навчальних закладах, які спеціалізуються на підготовці кадрів саме для прокуратури; в) поглиблена підготовка майбутніх фахівців в Національній академії прокуратури України. Коли обговорення проектів нового Закону України «Про прокуратуру» перейде у практичну площину, доведеться обирати один з цих варіантів. При цьому потрібно забезпечити оптимальне поєднання у випускників необхідного комплексу теоретичних знань і практичних навичок.

Перший з варіантів вважаємо непридатним, оскільки його запровадження призвело б до того, що випускник спеціалізованого вишу змушений був би два роки займатись іншими видами діяльності, а відтак втратив би значний масив одержаних знань, що стосуються специфіки служби в прокуратурі. Проходження же додаткової двохрічної підготовки випускника в Національній академії прокуратури України, як було передбачено законопроектом 5541–1, неминуче призвело б до дублювання навчального процесу: спочатку в спеціалізованому виші, а потім — Академії, якій на нашу думку, потрібно зосередитись на перепідготовці і підвищенні кваліфікації прокурорів і на поглиблених наукових дослідженнях діяльності прокуратури.

На наш погляд, найприйнятнішим є другий варіант, і справді, ще ніхто не наважився визнати його недосконалим, навівши відповідні

аргументи. Проте за однієї умови, а саме: практична складова крім короткострокових практик у процесі навчання, має бути доповнена стажуванням по займаній посаді тривалістю щонайменше одного року в прокуратурі. Це дозволяє вирішити три завдання: а) остаточно перевідчитись у придатності молодого фахівця для роботи в прокуратурі на відповідній посаді; б) прищепити йому необхідні практичні навички під методичним керівництвом досвідчених прокурорів, в) зберегти і зміцнити ділове співробітництво між спеціалізованими вишами і органами прокуратури.

Проектами нового Закону України «Про прокуратуру» особливо останнім проектом, який невдовзі розглядатиметься на пленарному засіданні Верховної Ради України, передбачено складну і багатоступінчасту процедуру просування претендентів на омріяні посади прокурорів. Документ виходить із чіткого додержання конкурсних засад прийому на посади, що багато в чому нагадує порядок, передбачений Законом України «Про судоустрій і статус суддів», особливо з огляду на те, що практично кваліфікаційні вимоги для суддів і прокурорів якщо і можуть відрізнятися, то лише в деталях.

Реформування відповідних норм законодавства сприятиме оздоровленню прокурорської як і судової системи України.

БАКАЯНОВА Н. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, адвокат

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОРДЕРУ АДВОКАТА

Підтвердження адвокатом повноважень при здійсненні професійної діяльності є важливим питанням правового статусу адвоката. Застосування ордеру як документу, що підтверджує повноваження адвоката, здійснюється відповідно до положень діючого законодавства України, яке містить суперечливі норми щодо змісту ордеру та обсягу повноважень адвоката за ордером. Крім того, аналіз останніх досліджень та публікацій вказує на те, що спостерігається відсутність єдиного підходу до вирішення даної наукової та практичної проблеми. Таким чином, дослідження правових основ застосування ордеру адвоката та можливих шляхів їх вдосконалення є актуальним.